Læreplan i norsk for elever med samisk som førstespråk

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06.2020.

Gjelder fra 01.08.2020

Gjelder til 31.12.2024

utgått

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Norsk for elever med samisk som førstespråk skal bidra til elevenes danning og til at de utvikler en tospråklighet og blir trygge på sin egen identitet i et flerkulturelt samfunn. Læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk må ses i sammenheng med læreplanen i samisk som førstespråk. Med utgangspunkt i sin egen kulturelle bakgrunn skal elevene gjennom faget få tilgang til den norske kulturens tekster, sjangre og språklige mangfold. Gjennom faget norsk for elever med samisk som førstespråk skal elevene utvikle språk for å kommunisere og samhandle med andre på norsk, og de skal rustes til å delta i demokratiske prosesser. Faget skal forberede elevene på et arbeidsliv som stiller krav om variert kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Norsk for elever med samisk som førstespråk skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge, men skal samtidig ta tydelig utgangspunkt i elevenes egen bakgrunn og kultur. Dette skaper felles referanserammer samtidig som det gir rom for ulike perspektiver, uttrykksformer og idéer. Gjennom arbeid med faget skal elevene bli trygge språkbrukere på norsk, og de skal bli bevisste på sin egen språklige og kulturelle identitet innenfor et inkluderende og mangfoldig felleskap. Elevene skal styrke sin evne til kritisk tenkning og demokratisk deltakelse ved å utforske tekster kritisk og utvikle innsikt i språkets påvirkningskraft. Norsk for elever med samisk som førstespråk skal gi elevene litterære opplevelser og mulighet til å uttrykke seg kreativt og skapende. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa skal gi elevene mulighet til å reflektere over sentrale verdier og moralske spørsmål og bidra til at de får respekt for menneskeverdet og for naturen.

Kjerneelementer

Tekst i kontekst

Elevene skal lese tekster for å oppleve, bli engasjert, undre seg, lære og få innsikt i menneskers tanker og livsbetingelser. Elevene skal erfare at egen bakgrunn og samisk kultur blir lagt vekt på i arbeidet med tekst. Norsk for elever med samisk som førstespråk bygger på et utvidet tekstbegrep. Dette innebærer at elevene skal lese og oppleve tekster som kombinerer ulike uttrykksformer. De skal utforske og reflektere over skjønnlitteratur og sakprosa skrevet på norsk og i tekster som er oversatt fra samiske og andre språk. Elevene skal lese noen tekster på den målformen de ikke har opplæring

i. Tekstene kan knyttes både til en kulturhistorisk kontekst og til elevenes samtid og kulturbakgrunn.

Kritisk tilnærming til tekst

Elevene skal kunne reflektere kritisk over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har. De skal kunne bruke språklige, tekstlige og retoriske virkemidler hensiktsmessig i egne muntlige og skriftlige tekster. De skal vise digital dømmekraft og opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre.

Muntlig kommunikasjon

Elevene skal tilegne seg ferdigheter som kreves i et tospråklig samfunn ved å lytte til, forstå og få anledning til å formulere seg på norsk i varierte kommunikasjonssituasjoner. De skal presentere, fortelle og diskutere på hensiktsmessige måter både spontant og planlagt, foran et publikum og med bruk av digitale ressurser.

Skriftlig tekstskaping

Elevene skal oppleve skriveopplæringen som meningsfull. De skal kunne skrive tekster på norsk i ulike sjangre og for ulike formål, og de skal kunne skape tekster ved å kombinere skrift med andre uttrykksmåter. Videre skal de kunne vurdere andres tekster og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger.

Språket som system og mulighet

Elevene skal utforske og sammenligne strukturelle og kommunikative sider ved samisk og norsk språk. Denne kunnskapen skal de bruke som grunnlag for å beherske etablerte normer i norsk og bli trygge språkbrukere i ulike sammenhenger. Etter hvert skal de også kunne utforske og eksperimentere med språket.

Språklig mangfold i Norge og Sápmi/Sábme/Saepmie

Elevene skal oppleve flerspråklighet som en ressurs og en mulighet. De skal ha kunnskap om dagens språksituasjon i Norge og i Sápmi/Sábme/Saepmie og utforske dens historiske bakgrunn. Elevene skal ha innsikt i sammenhengen mellom språk, kultur og identitet, og skal kunne forstå egen og andres språklige situasjon.

Utgått

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I norsk for elever med samisk som førstespråk handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om at elevene skal utvikle et positivt selvbilde og en trygg identitet som flerspråklige. I samtaler og i diskusjoner skal elevene reflektere over hvordan de ser på seg selv som en del av et større urfolksfellesskap. Gjennom arbeid med faget skal elevene utvikle kompetanse i å uttrykke seg skriftlig og muntlig på norsk. Dette gir dem grunnlag for å kunne gi uttrykk for egne følelser, erfaringer og meninger i storsamfunnet. Faget skal gi elevene erfaringer som både kan bekrefte og utfordre selvbildet deres og dermed bidra til identitetsutvikling og livsmestring.

Demokrati og medborgerskap

I norsk for elever med samisk som førstespråk handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes muntlige og skriftlige retoriske ferdigheter på norsk slik at de kan gi uttrykk for egne tanker og meninger og delta aktivt i både det samiske og det norske samfunnet. I norsk for elever med samisk som førstespråk arbeider elevene kritisk med tekster og ytringer og lærer seg å håndtere meningsbrytninger gjennom refleksjon, dialog og diskusjon. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa gir elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og utfordringer. Dette kan bidra til at elevene utvikler forståelse av og respekt for andre menneskers synspunkter og perspektiver, og det kan legge grunnlag for konstruktiv samhandling.

Bærekraftig utvikling

I norsk for elever med samisk som førstespråk handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om at elevene skal utvikle kunnskap om hvordan tekster framstiller natur, miljø og livsbetingelser, lokalt og globalt. Gjennom kritisk arbeid med tekst, i samtaler og i diskusjoner bidrar faget til at elevene reflekterer over hvordan man kan styrke og opprettholde samisk kultur. Gjennom å møte fagets tekstmangfold, lese kritisk og delta i dialog kan elevene utvikle forståelse av grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i norsk for elever med samisk som førstespråk er å kunne samhandle med andre gjennom å lytte og forstå, fortelle og samtale. Det innebærer å bruke retoriske ferdigheter og å uttrykke seg hensiktsmessig i ulike spontane og forberedte kommunikasjonssituasjoner, inkludert å kunne planlegge og framføre ulike typer muntlige presentasjoner tilpasset

Utkast

mottakerne. Norsk for elever med samisk som førstespråk har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter på norsk. Utviklingen av muntlige ferdigheter handler om å mestre de norske språklydene og går fra å kunne bruke språket til å fortelle om dagligdagse opplevelser til å uttrykke egne meninger og til å kunne uttrykke seg med et variert ordforråd om komplekse faglige emner.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i norsk for elever med samisk som førstespråk er å kunne uttrykke seg i skjønnlitterære og sakpregede sjangre og å kunne planlegge, utforme og bearbeide tekster. Det innebærer å beherske skrivestrategier, rettskriving og oppbygging av tekster. Å skrive er også en måte å utvikle og strukturere tanker på og en metode for å lære. Norsk for elever med samisk som førstespråk har et særlig ansvar for opplæringen i å kunne skrive på norsk. Utviklingen av det å kunne skrive i norsk for elever med samisk som førstespråk går fra å lære lyder og bokstaver som er annerledes på norsk, til å planlegge, utforme og bearbeide tekster i ulike sjangre og tilpasset formål, medium og mottaker. Skriving i norsk for elever med samisk som førstespråk innebærer å uttrykke seg med et stadig større ordforråd og språklig sikkerhet på norsk.

Å kunne lese

Å kunne lese i norsk for elever med samisk som førstespråk innebærer å lese på både papir og digitalt. Det innebærer å kunne lese skjønnlitteratur og sakprosa, å beherske lesestrategier tilpasset formålet med lesingen og å kunne vurdere tekster kritisk. Videre innebærer det å lese sammensatte tekster som kan inneholde skrift, bilder, tegninger, tall og andre uttrykksformer. Norsk for elever med samisk som førstespråk har et særlig ansvar for opplæring i å kunne lese på norsk. Utviklingen av å kunne lese i norsk for elever med samisk som førstespråk handler om å overføre avkodingsferdigheter fra førstespråket, og går fra å kunne lese ord, setninger og korte tekster til å kunne lese, tolke og reflektere over mer komplekse tekster, i ulike sjangre og for ulike formål.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i norsk for elever med samisk som førstespråk er å kunne finne, vurdere og bruke digitale kilder i arbeid med tekst. Det innebærer å bruke digitale ressurser kreativt for å skape sammensatte tekster og å utvikle kritisk og etisk bevissthet om det å framstille seg selv og andre digitalt. Utviklingen av digitale ferdigheter i norsk for elever med samisk som førstespråk går fra å lage enkle sammensatte tekster til å planlegge, utvikle og redigere sammensatte tekster basert på kunnskap om hvordan de forskjellige uttrykksformene virker sammen. Utviklingen innebærer også å vise en stadig større grad av selvstendighet og dømmekraft i valg og bruk av digitale kilder.

Utkast

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering 2. trinn

Kompetansemål etter 2. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til tekster fra norsk og samisk litteratur på norsk og uttrykke tekstopplevelser på kreative måter
- lese med sammenheng og forståelse
- arbeide kreativt med rim, rytme og stavelser
- kombinere tekst og muntlige uttrykksformer på lekende og utforskende måter i samhandling med andre
- bruke noen lese- og skrivestrategier i arbeid med å lære norsk
- bruke et ordforråd som dekker dagligdagse situasjoner
- skrive setninger på norsk, med store og små bokstaver og med punktum, spørsmålstegn og utropstegn, for hånd og med tastatur
- vurdere egne og andres tekster og gi innspill ut fra kriterier
- samtale om og sammenligne norske og samiske språklyder og bokstaver
- samtale om egen tospråklighet og om hvordan norsk og samisk brukes i egen hverdag

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på 1. og 2. trinn når de får anledning til å utforske og leke med språket, og når de deltar i samtaler om egen flerspråklighet og egen hverdag. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de leser og skriver bokstaver, ord og etter hvert korte tekster på norsk.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får være i bevegelse, delta i lek, utforske, undre seg og bruke sansene sine. Læreren skal legge til rette for at elevene sammenligner norsk med samisk. Elevene skal få anledning til å prøve seg fram på norsk, og skal få erfare at det å prøve og feile er en del av det å lære. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk for elever med samisk som førstespråk. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle ferdigheter i lesing, skriving og muntlighet.

Utgått

Kompetansemål og vurdering 4. trinn

Kompetansemål etter 4. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til og lese tekster fra norsk og samisk litteratur på norsk og samtale om innholdet
- utforske tekster fra den samiske og den norske fortellertradisjonen og reflektere over innholdet
- uttrykke tekstopplevelser på kreative måter
- kombinere ulike uttrykksformer i egen tekstskaping
- søke etter informasjon i digitale kilder og bruke informasjonen i egne tekster
- bruke lese- og skrivestrategier til ulike formål
- lytte til andre og uttrykke egne meninger i samtaler og diskusjoner
- beskrive og fortelle muntlig og skriftlig
- bruke et presist ordforråd som dekker hverdagslige situasjoner
- bruke kunnskap om likheter og forskjeller i samiske og norske språklyder og samisk og norsk ordbøyning i egen skriving
- utforske ord og setninger og bruke dem på kreative måter
- vurdere egne og andres tekster og videreutvikle egne tekster ut fra kriterier og innspill fra andre
- utforske og reflektere over egen flerspråklighet og språkmangfoldet i nærmiljøet

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på 3. og 4. trinn når de får anledning til å utforske, prøve ut og bearbeide språk og tekst, og når de beskriver, samtaler og forteller om flerspråklighet og dagligliv. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de leser, bearbeider og reflekterer over tekst, og når de får anledning til å planlegge og utforme egne muntlige og skriftlige tekster.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved å la elevene undre seg og prøve seg fram i kjente og nye situasjoner der målet er å lære norsk. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler språklig og faglig kompetanse gjennom praktisk arbeid, samtaler og bruk av læringsstrategier. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle muntlige og skriftlige ferdigheter i faget.

Utgått

Kompetansemål og vurdering 7. trinn

Kompetansemål etter 7. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese lyrikk, noveller, fagtekster og annen skjønnlitteratur og sakprosa fra norsk og samisk og reflektere over hva tekstene betyr for eleven
- sammenligne fortellermåter og formål i norsk og samisk fortellertradisjon
- lytte til og lese kortere tekster på den målformen eleven ikke får opplæring i og samtale om innholdet
- velge hensiktsmessige kilder og oppgi kilder i egne tekster
- lytte til andre og begrunne egne meninger i diskusjoner
- bruke et dekkende ordforråd i samtaler om faglige emner
- informere og fortelle muntlig og skriftlig
- lage tekster ved å kombinere ulike uttrykksformer
- velge og bruke relevante lese- og skrivestrategier i arbeid med faget
- utforske bruken av noen språklige virkemidler og eksperimentere med disse i egne tekster
- bruke tekstbinding og noen sentrale regler for ordbøying, rettskriving, tegnsetting og setningsstruktur i egne tekster
- vurdere egne og andres tekster, og videreutvikle egne tekster ut fra faglige kriterier og innspill fra andre
- utforske og reflektere over språk og språkbruk i ulike situasjoner
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk og identitet

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på 5., 6. og 7. trinn når de får anledning til å utforske, undersøke og eksperimentere med språk og tekst, og når de informerer, forteller og diskuterer med fagspråk og hensiktsmessig språkbruk. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de leser, sammenligner og reflekterer over tekster fra norsk og samisk litteratur, og når de utformer ulike typer tekster.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får arbeide kreativt, og ved at de får erfaring med ulike læringsstrategier, praktisk arbeid, samtaler og diskusjoner. Læreren skal også legge til rette for at elevene kan bruke faglige kriterier for å forbedre egne muntlige og skriftlige tekster, og for å bidra til andres læring. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse

Utgått

opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle kompetansen sin i norsk.

Kompetansemål og vurdering 10. trinn

Kompetansemål etter 10. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese norsk og samisk skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og reflektere over innhold, sjangertrekk og virkemidler
- utforske og reflektere over hvordan urfolk blir framstilt i ulike medier
- uttrykke tekstopplevelser på kreative måter
- gjenkjenne og forklare bruken av retoriske appellformer i muntlige og skriftlige tekster
- bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster
- lytte til andre, følge opp innspill og argumentere saklig i samtaler og diskusjoner
- bruke et funksjonelt ordforråd og fagspråk i faglige samtaler, diskusjoner og skriftlige og muntlige presentasjoner
- informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium
- skrive tekster med tydelig struktur og tekstbinding og bruke sentrale regler for ordbøying, rettskriving og tegnsetting i egne tekster
- bruke fagspråk til å beskrive sentrale trekk ved formverk, setningsoppbygning og rettskriving i norsk
- velge og bruke hensiktsmessige lese- og skrivestrategier til ulike formål
- vurdere egne og andres tekster, og videreutvikle egne tekster ut fra språklige og faglige kriterier og innspill fra andre
- gjøre rede for virkemidler i ulike typer tekster og eksperimentere med disse i egne tekster
- lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer
- utforske det språklige mangfoldet i Norge og Sápmi/Sábme/Saepmie og reflektere over egen og andres språksituasjon

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på 8., 9. og 10. trinn når de leser tekster i ulike sjangre og for ulike formål på bokmål og nynorsk, og når de reflekterer kritisk over tekstene. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker fagspråk i samtaler og presentasjoner, og når de planlegger, skaper og skriver med hensiktsmessig språkføring. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de får anledning til å reflektere over og vurdere egne og andres tekster, og når de videreutvikler egne tekster.

Utkast

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får mulighet til å utforske, undersøke og eksperimentere med språk, virkemidler og tekst. Læreren og elevene skal være i dialog om utviklingen elevene viser i norsk for elever med samisk som førstespråk, og de skal få mulighet til å prøve seg fram for å lære. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å bearbeide egne tekster og for å videreutvikle muntlige og skriftlige ferdigheter i faget.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i norsk for elever med samisk som førstespråk ved avslutningen av opplæringen etter 10. trinn. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i norsk muntlig basert på kompetansen eleven har vist i faglige muntlige kommunikasjonssituasjoner. Læreren skal sette karakter i norsk skriftlig basert på kompetansen eleven har vist i et utvalg kortere og lengre skriftlige tekster i ulike sjangre og for ulike formål.

Kompetansemål og vurdering Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram

Kompetansemål etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese, analysere og tolke nyere norsk og samisk skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra andre språk
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- gjøre rede for og reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i sakprosatekster
- lytte til andres argumentasjon og drive diskusjonen framover ved å bruke retoriske appellformer
- bruke ulike kilder på en kritisk måte og oppgi kildene på en etterrettelig måte
- kommunisere klart og forståelig muntlig og skriftlig i yrkesrelevante sjangre
- bruke relevant fagterminologi til å gjøre rede for, presentere og dokumentere faglige emner og arbeidsprosesser fra eget utdanningsprogram
- orientere seg i faglitteratur fra eget yrkesfaglig område for å finne, vurdere og kombinere relevant informasjon
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping

Utgått

- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra faglige kriterier, tilbakemeldinger og kunnskap om språk og tekst
- skrive tekster med god struktur og tekstbinding og hensiktsmessig ordforråd og mestre sentrale regler for ordbøying, rettskriving og tegnsetting
- sammenligne særtrekk ved norsk og ett eller flere samiske språk og presentere hvordan språklige møter kan skape språkendring

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram når de leser og reflekterer over tekster fra norsk og samisk litteratur. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de uttrykker seg klart og forståelig, med bruk av fagspråk, og når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med struktur og sammenheng. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får arbeide oppdagende og utforskende både alene og sammen med andre. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle muntlige og skriftlige ferdigheter i faget.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i norsk for elever med samisk som førstespråk ved avslutningen av opplæringen etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette én karakter i norsk for elever med samisk som førstespråk etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram der muntlig og skriftlig kompetanse tillegges like stor vekt. Karakteren skal settes basert på kompetansen eleven har vist når eleven har kommunisert faglig innhold muntlig og i et utvalg kortere og lengre skriftlige tekster i ulike sjangre og for ulike formål.

Utgår

Kompetansemål og vurdering Vg1 studieforberedende utdanningsprogram

Kompetansemål etter Vg1 studieforberedende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese, analysere og tolke nyere norsk og samisk skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra andre språk
- reflektere over hvordan nyere tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- gjøre rede for og reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i sakprosatekster
- lytte til andres argumentasjon og drive diskusjonen framover ved å bruke retoriske appellformer
- bruke ulike kilder på en kritisk måte og oppgi kildene på en etterrettelig måte
- gjøre rede for og diskutere norskfaglige eller tverrfaglige temaer muntlig
- skrive fagartikler som greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige temaer
- utforske ulikheter i setningsoppbygning i samisk og norsk og bruke denne kunnskapen i egen skriving
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra faglige kriterier, tilbakemeldinger og kunnskap om språk og tekst
- sammenligne særtrekk ved norsk og ett eller flere samiske språk og presentere hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- skrive tekster med god struktur og tekstbinding og hensiktsmessig ordforråd og mestre sentrale regler for ordbøying, rettskriving og tegnsetting

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på Vg1 studieforberedende utdanningsprogram når de leser og reflekterer over tekster fra norsk og samisk litteratur. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med hensiktsmessig språk og struktur tilpasset sjanger og formål. Videre viser elevene kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får arbeide oppdagende og utforskende både alene og sammen med

Utgått

andre. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle muntlige og skriftlige ferdigheter i faget.

Kompetansemål og vurdering Vg2 studieforberedende utdanningsprogram

Kompetansemål etter Vg2 studieforberedende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese noen norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- lese og reflektere over noen tekster fra 1500 til 1850 i kulturhistorisk kontekst og vurdere om de er aktuelle i dag
- utforske hvordan tekster fra nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn, og sammenligne med nyere tekster fra samisk og norsk skjønnlitteratur
- reflektere over sakprosatekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler som gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i diskusjoner og presentasjoner
- bruke tilbakemeldinger og kunnskap om språk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge og Sábme/Sápmi/Saepmie i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på Vg2 studieforberedende utdanningsprogram når de tolker tekster i kontekst og sammenligner norske og samiske, eldre og nyere tekster i ulike medier og sjangre. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de får anledning til å bruke faglige kriterier, tilbakemeldinger fra andre og kunnskap om språket som system til å bearbeide egne muntlige og skriftlige tekster.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får lage egne problemstillinger og arbeide utforskende i faget. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider,

Utgått

enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med faglige problemstillinger. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle egne muntlige og skriftlige tekster.

Kompetansemål og vurdering Vg3 studieforberedende utdanningsprogram

Kompetansemål etter Vg3 studieforberedende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- analysere og tolke norsk og samisk skjønnlitteratur og sakprosa på nynorsk og bokmål fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan tekster fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av sakprosatekster
- mestre sentrale språklige formkrav på norsk og skrive tekster med etterrettelig kildebruk og et presist språk
- bruke faglitteratur, vurdere kilder kritisk og skrive fagartikler som greier ut om og drøfter norskfaglige emner
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og reflektere over sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk på Vg3 studieforberedende utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster og utforsker tekstenes kontekster. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker fagspråk i ulike muntlige og skriftlige kommunikasjonssituasjoner. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre, for ulike formål og mottakere, og mestrer sentrale språklige formkrav.

Utkast

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får arbeide kreativt og utforskende med faglige problemstillinger. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler muntlig og skriftlig kompetanse ved at de får anledning til å videreutvikle egne tekster ut fra faglige kriterier og kunnskap om språk og tekst. Læreren og elevene skal være i dialog om utviklingen elevene viser i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å bearbeide og videreutvikle egne muntlige og skriftlige tekster.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være et uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i norsk for elever med samisk som førstespråk ved avslutningen av opplæringen etter Vg3 studieforberedende utdanningsprogram. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i norsk muntlig basert på kompetansen eleven har vist i ulike faglige muntlige kommunikasjonssituasjoner. Læreren skal sette karakter i norsk skriftlig basert på kompetansen eleven har vist i et bredt utvalg skriftlige tekster.

Kompetansemål og vurdering Vg3 påbygging til generell studiekompetanse

Kompetansemål etter Vg3 påbygging til generell studiekompetanse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese noen norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- lese og reflektere over noen tekster fra 1500 til 1850 i kulturhistorisk kontekst og vurdere om de er aktuelle i dag
- utforske hvordan tekster fra nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn, og sammenligne med nyere tekster fra samisk og norsk skjønnlitteratur
- reflektere over sakprosatekster og gjøre rede for den historiske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler som gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i diskusjoner og presentasjoner
- bruke tilbakemeldinger og kunnskap om språk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster

Utkast

- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge og Sábme/Sápmi/Saepmie i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen
- analysere og tolke norsk og samisk skjønnlitteratur og sakprosa på nynorsk og bokmål fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og elevens egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan tekster fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av saktekster
- mestre sentrale språklige formkrav på norsk og skrive tekster med etterrettelig kildebruk og et presist språk
- bruke faglitteratur, vurdere kilder kritisk og skrive fagartikler som greier ut om og drøfter norskfaglige emner
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og reflektere over sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk for elever med samisk som førstespråk, påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglige utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster, utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over tekstene. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker fagspråk i ulike muntlige og skriftlige kommunikasjonssituasjoner. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre, for ulike formål og mottakere, og mestrer sentrale språklige formkrav.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får arbeide kreativt og utforskende med faglige problemstillinger. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler muntlig og skriftlig kompetanse ved at de får anledning til å videreutvikle egne tekster ut fra faglige kriterier og kunnskap om språk og tekst. Læreren og elevene skal være i dialog om utviklingen elevene viser i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre utvikling og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å bearbeide og videreutvikle egne muntlige og skriftlige tekster.

Utkast

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være et uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i norsk for elever med samisk som førstespråk etter Vg3 påbygging til generell studiekompetanse. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i norsk muntlig basert på den kompetansen eleven har vist i ulike faglige muntlige kommunikasjonssituasjoner. Læreren skal sette karakter i norsk skriftlig basert på kompetansen eleven har vist i et bredt utvalg skriftlige tekster.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

10. trinn: Eleven skal ha to standpunktkarakter, én i norsk skriftlig og én i norsk muntlig.

Vg2 yrkesfaglig studieprogram: Eleven skal ha én standpunktkarakter.

Vg3 studieforberedende utdanningsprogram: Eleven skal ha to standpunktkarakterer, én i norsk skriftlig og én i norsk muntlig.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse: Eleven skal ha to standpunktkarakterer, én i norsk skriftlig og én i norsk muntlig.

Eksamen for elever

10. trinn: Eleven kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Eksamen skal ha forberedelsesdel. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eleven kan også trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram: Eleven kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Eksamen skal ha forberedelsesdel. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eleven kan også trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Vg3 studieforberedende utdanningsprogram: Eleven kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eleven kan i tillegg trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse: Eleven kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eleven kan i

Utgått

tillegg trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

10. trinn: Se gjeldende ordning for grunnskoleopplæring for voksne.

Vg2 yrkesfaglig studieprogram: Privatisten skal opp til skriftlig eksamen. Eksamen skal ha forberedelsesdel. Eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatisten opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Vg3 studieforberedende utdanningsprogram: Privatisten skal opp til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatisten opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse: Privatisten skal opp til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatisten opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

utgått